

ПРОЕКТ!

МОТИВИ КЪМ ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС

С предложения проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИД на НК) се целят изменения, свързани с промяната на законодателната рамка за така наречените „корупционни престъпления“. Основната цел е да се уеднакви режимът на този вид престъпления, като се създадат предпоставки наказателноправните норми да се прилагат симетрично както за длъжностни лица от публичния сектор, така и за длъжностни лица от частния сектор. Предвидените изменения са и част от препоръките от Независимия анализ на структурния и функционалния модел на Прокуратурата и анализа на нейната независимост.

В България преходът от централизирана държавна икономика и тоталитарно политическо управление към пазарно стопанство и демокрация се характеризира със смяна на производствените отношения. Държавната и кооперативната собственост се замени с частна собственост. За съжаление тази промяна не намира достатъчно адекватен отговор в НК. Налице е и противоречива съдебна практика, която наложи приемането на Гълкувателно решение № 2 от 21 декември 2011 г. на ОС на наказателната колегия на ВКС. В мотивите на цитираното решение се сочи, че длъжностните лица от търговски дружества и други юридически лица, които не са обществени организации, не могат да бъдат субект на престъпленията по Глава осма от Особената част на Наказателния кодекс, в която систематически е уредено престъплението „подкуп“.

Промяната, настъпила в обществено-икономическите условия, води до необходимостта в законопроекта да се преразгледат съставите относно престъпленията по служба, доколкото злоупотребата със служебно положение не се прилага за длъжностни лица в търговски дружества, кооперации и др.

Описаните проблеми са посочени и в Независимия анализ на структурния и функционалния модел на Прокуратурата и анализа на нейната независимост, като са отправени препоръки относно преразглеждането на чл. 282 НК, тъй като нарушението или злоупотребата със служебно положение не се прилага за длъжностни лица в търговски дружества, кооперации и други подобни за прилагане на корупционните престъпления за длъжностните лица в частния сектор по същия начин, както за длъжностните лица в публичния сектор и държавните институции и др.

С предвидените изменения в чл. 93 от НК се разширява обхватът на

понятието за „длъжностно лице“. Качеството „длъжностно лице“ трябва да бъде изрично признато и на заемащите служба в общинските администрации, което без съмнение ги поставя в публично-правната сфера, независимо дали изпълняват ръководна работа или работа, свързана с пазене и управление на чуждо имущество.

Налице са убедителни аргументи, че трябва да се направят следващи стъпки, които да осигурят равно третиране на длъжностните лица по чл. 93, т. 1, б. „б“ НК, изпълняващи ръководна дейност или дейност, свързана с пазене и управление на чуждо имущество, независимо от организационно-правната форма, чрез която имуществото се стопанисва и управлява. На първо място е необходимо заедно с държавните предприятия, в определението да се включат и общинските. Подобно на държавните предприятия, те не могат да бъдат обхванати от понятието юридическо лице. Затова законът следва да приравни положението на ръководещите или извършващите и дейност по пазене и управление на чуждо имущество в държавните и в общинските предприятия, като изрично признае качеството длъжностно лице на вторите.

Същите доводи, свързани с равното третиране, налагат нормата на чл. 93, т. 1, б. „б“ от НК да бъде допълнена, като се признае качеството на длъжностни лица и на изпълняващите ръководна работа или работа, свързана с пазене и управление на имущество на търговски обединения (консорциуми).

Съществуващите към момента наказателни механизми за ограничаване на проявите форми на корупция в частния сектор се нуждаят от изключително сериозно и задълбочено преосмисляне, най-вече в светлината на актуалната практика на ВКС и инстанционните съдилища досежно субекта на престъпленията по Глава VIII, раздел II от Особената част на НК, а именно, че това е само лице, заето в държавен орган или обществена организация или изпълняващо публична функция.

Предвид изложеното се предлага в Глава VI от Особената част на НК да се създаде състав на общо длъжностно престъпление със субект длъжностни лица в частния сектор, като се инкриминира поведението на длъжностно лице, което наруши или не изпълни служебните си задължения или превиши правата си и от това произлязат значителни вредни последици за друго физическо или юридическо лице или обединение. Предложението е обвързано и с предложение за осъвременяване на диспозицията на престъпленията по Глава VIII, Раздел II от Особената част на НК, по начин да се достигне до синхронизиране на наказателноправната закрита на обществените отношения, гарантиращи законосъобразното и добросъвестно изпълнение на правомощията на длъжностните лица по служба, независимо от сектора, в който осъществяват дейността си.

Проектът на ЗИД на НК цели повишаване и разширяване на

наказателноправната защита срещу корупционни деяния в частния сектор. Предвижда се чрез предлаганите изменения и допълнения в чл. 224 от НК наказателна отговорност да се носи независимо от това дали дарът или облагата имат имуществен характер или не, както в съставите на подкупа в публичния сектор. По този начин ще се постигне последователност в критериите за преследване на същинските корупционни прояви.

С възприетия подход формите на изпълнителното деяние са доближават до тези на пасивния подкуп в общественния сектор, като се запазват и се отчитат различията в родовия обект и качеството на лицето, което поиска или приема наследваща се облага. Отчетена е потребността от повишаване на санкцията по основния състав на пасивен подкуп в частния сектор, тъй като досегашната - до две години лишаване от свобода - не е способна да гарантира необходимата степен на наказателноправна защита срещу деяние с класически корупционен елемент.

По тези причини се предлага чувствително разширяване на системата на подкупа при осъществяване на търговска дейност - както на пасивния, така и на активния, като се създаде такава система от основни и квалифицирани състави, която да съответства в пълна степен на тези на подкупа в публичния сектор.

Предлага се като субект на пасивния подкуп по тази глава да се въздигне лице, което осъществява търговска дейност или работи за едноличен търговец, юридическо лице или обединение, за да се обхванат всички възможни хипотези на длъжностни лица, ангажирани при осъществяване на търговския оборот, които биха могли да бъдат субекти на този вид престъпление. Лицата, осъществяващи търговска дейност, са едноличните търговци и управляващите и представляващи юридическите лица или обединения, докато лицата, които работят за такива, са ангажираните в дейността на съответния търговскоправен субект по силата на трудов или граждански договор.

За пръв път се инкриминира търговията с влияние при осъществяване на търговска дейност, която също се характеризира с висока степен на-обществена опасност, но понастоящем не попада в обхвата на наказателния закон.

Посочените слабости към настоящия момент не позволяват противодействието на всички възможни форми на корупционните престъпления, които следва да се прилагат за длъжностните лица в частния сектор по същия начин, както за длъжностните лица в публичния сектор и държавните институции.

Законодателните предложения целят постигане на една всеобхватна и засилена наказателноправна закрила на обществените отношения, чрез отстраняване на слабостите на уредбата и изпълняват съдържащите се в Независимия анализ на структурния и функционалния модел на

Прокуратурата и анализа на нейната независимост препоръки за изменение на уредбата на корупционните престъпления в НК.

